

Italiassa asuvien suomalaisten kieli-identiteetti kyselytutkimuksen valossa

Mirella Ahonen
Pro gradu –tutkielma
Kieliasiantuntijuuden tutkinto-ohjelma, suomen kieli
Kieli- ja käännöstieteiden laitos
Humanistinen tiedekunta
Turun yliopisto
Toukokuu 2022

Pro gradu -tutkielma

Kieliasiantuntijuuden tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Mirella Ahonen

Italiassa asuvien suomalaisten kieli-identiteetti kyselytutkimuksen valossa

36 + 3 s.

Tämän tutkielman aihe on Italiassa asuvien suomalaisten kieli-identiteetti. Tarkastelen sitä, miten suomea ensikielenään ja italiaa toisena kielenään puhuvat suomalaiset arvottavat käyttämiään kieliä, millaisia kieliasenteita heillä on, miten he suhtautuvat mahdolliseen kaksikielisyhteensä ja miten he kokevat identifioituvansa eri kieliyhteisöihin. Keräsin aineistoni tutkimuskyselyllä, johon vastasi 101 Italiassa asuvaa suomalaista. Tutkielmani edustaa laadullista tutkimusta, ja aineiston analyysissä käytin metodina teemoittelua. Analyysini jakautuu neljään osaan, joissa tarkastelen kieli-identiteetin eri tekijöitä. Tutkimustulokseni osoittavat, että vaikka jokaisen kieli-identiteetti on yksilöllinen kokonaisuutensa, on kyselyyn vastanneiden Italian suomalaisten kieli-identiteetti perustaltaan hyvin yhteneväinen. Suomalaisuutta ja suomen kieltä pidetään korkeassa arvossa, kun taas italian merkitys koetaan pääosin melko neutraalina. Vastaajien kieliasenteet ovat linjassa kielten merkityksen kanssa, ja muun kieliympäristön asenteet suomen kieltä kohtaan vaikuttavat selkeästi vastaajien kieli-identiteettiin. Tutkimuksestani käy ilmi, että kaksikielisyys ei saa vastaajien kieli-identiteetissä huomattavaa painoarvoa. Identifioitumisessa kieliyhteisöön on hajontaa. Osa vastaajista kokee kuuluvansa suomenkieliseen kieliyhteisöön ja identifioituvansa ehdottomasti suomalaiseksi. Osa taas kokee, ettei kuulu varsinaisesti mihinkään kieliyhteisöön.

Tutkimukseni antaa yleisellä tasolla kuvauksen siitä, millaisena ulkosuomalaiset kokevat kielellisen identiteettinsä. Aihetta jatkotutkimukselle on erityisesti kaksikielisuuden kokemuksessa ja kieliyhteisöihin identifioitumisessa.

Avainsanat: kielellinen identiteetti, sosiolingvistiikka, kaksikielisyys

Sisällys

1	Johdanto	
1.1	Tutkimuksen lähtökohdat	5
1.2	Tutkimusaineisto ja -menetelmä	7
2	Kieli-identiteetti kielitieteellisen tarkastelun kohteena	10
2.1	Sosiolingvistiikka	10
2.2	Identiteetti ja kieli-identiteetti	10
2.3	Kaksikielisyys	14
3	Italiassa asuvien suomalaisten kieli-identiteetti	17
3.1	Ensikielen merkitys	17
3.2	Toisen kielen merkitys	20
3.3	Kieliasenteet	22
3.4	Kaksikielisyys osana kieli-identiteettiä	25
3.5	Kieliyhteisöön kuuluminen	28
4	Yhteenveto ja päätelmät	30
	Lähteet	
	Liitteet	
	Liite 1. Tutkimuskysely	

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Tämän tutkielman aiheena on Italiassa asuvien suomalaisten kieli-identiteetti. Tutkin sitä, millaisena Italiassa vakituisesti asuvat, suomea ensikielenään ja italiaa toisena kielenään puhuvat suomalaiset kokevat kieli-identiteettinsä. Tutkielmani tavoitteena on siis selvittää, miten tutkittavat identifioituvat kielten käyttäjinä, miten he arvottavat käyttämiään kieliä ja millainen rooli mahdollisella kaksikielisyydellä on osana heidän kielellistä identiteettiään.

Päädyin tutkimusaiheeseen ennen kaikkea oman kiinnostukseni takia, sillä halusin tutkimukseni liittyvän jollakin tavalla sivuaineeseen italiaan. Minulla on myös kokemusta Italiassa asumisesta, ja minua on jo pitkään kiehtonut kysymys siitä, millaisena ulkosuomalaiset itse näkevät kielellisen identiteettinsä. Kieli on jollakin tavoin osa jokaisen ihmisen elämää, ja on kiintoisaa tutkia erityisesti kieliympäristön vaikutusta kielen merkitykseen ja käyttöön. Kieli-identiteetti on Suomessa edelleen suhteellisen vähän tutkittu aihe, vaikka se koskettaa käytännössä jokaista ihmistä. Uskon, että oman kieli-identiteetin tarkastelu voi auttaa ymmärtämään paremmin sekä itseään että muita.

Ulkosuomalaisella tarkoitetaan Suomen ulkopuolella asuvaa Suomen kansalaista tai suomalaista syntyperää olevaa henkilöä. Sisäministeriön mukaan ulkosuomalaisuus ilmiönä on juuri tällä hetkellä muutostilassa, sillä esimerkiksi työnteon kannalta fyysisellä sijainnilla ei ole enää yhtä suurta painoarvoa kuin aiemmin. Asuminen ja työnteko kahdessa tai jopa useammassa maassa yleistyy koko ajan. Sisäministeriön julkaiseman ulkosuomalaisstrategian tarkoitus on vahvistaa ulkosuomalaisten yhteyksiä suomalaiseen yhteiskuntaan. Strategian avulla Suomen valtion tulisi pystyä entistä paremmin palvelemaan kansalaisiaan sijainnista riippumatta sekä tukemaan suomalaista identiteettiä ja kulttuuria ulkomailla. (Sisäministeriö, Ulkosuomalaiset, sähköinen lähde.)

Tuoreimman tilaston mukaan (1.1.2020) Italiassa asuu vakituisesti 1 664 suomalaista (Istituto Nazionale di Statistica, sähköinen lähde). Lukuun ei ole laskettu kaksoiskansalaisia eikä sellaisia suomalaisia, jotka virallisesti asuvat Suomessa, mutta oleskelevat pääsääntöisesti Italiassa. Todellinen suomalaisten määrä Italiassa on siis epäilemättä suurempi kuin tilastoitu luku. Maassa toimii useita Suomi-Seuroja, yhdistyksiä ja Suomi-kouluja, jotka tarjoavat

mahdollisuuksia verkostoitua muiden Italian suomalaisten kanssa ja ylläpitää suomen kielen taitoa. Italiassa asuville suomalaisille suunnattuja verkkojulkaisuja on muun muassa Noi-lehti, jota Club Suomi Finlandia Ancona tuottaa yhdessä Suomi-Seura ry:n kanssa.

Suomessa kieli-identiteetin tutkimus näkyy erityisesti opinnäytetöissä, mutta muualla maailmassa se on saanut enemmän jalansijaa. Yksi kattavimmista teoksista lienee John Edwardsin toimittama *Language and Identity: An introduction*, jossa Edwards tarkastelee kielen merkitystä identiteetille suhteessa erilaisiin ryhmiin muun muassa etnisyyden, kansallisuuden, uskonnon ja sukupuolen mukaan.

Juuri ulkosuomalaisten kieli-identiteetistä on tehty viime vuosina jonkin verran tutkimusta. Viimeisimpiä niistä on Maija Isolan pro gradu -tutkielma, jossa hän tutkii Wienissä asuvien suomalaisten kieli-identiteettiä (2020). Isolan mukaan hänen tutkittaviensa ulkosuomalaisuus on vahvistanut heidän suhdettaan omaan äidinkieleensä ja saanut arvostamaan kieltä entistä enemmän. He myös suhtautuvat positiivisesti muihin kieliin ja pitävät monipuolista kielitaitoa tärkeänä. (Isola 2020: 32.) Mari Kurikan pro gradu -tutkielmassa tutkimuskohteena on Unkarinsuomalaisten kielellinen ja kansallinen identiteetti (2013). Hän käsittelee aineistoaan erilaisten diskurssien kautta. Tutkimustuloksista käy ilmi, että valtaosa informanteista kokee suomen kielen itselleen henkilökohtaisesti tärkeäksi ja suhtautuu siihen pääosin hyvin positiivisesti. Kurikka mainitsee, että äidinkielen tärkeys on korostunut erityisesti kaksikielisten lasten vanhemmilla. (Kurikka 2013: 83.)

Myös Suomessa asuvien maahanmuuttajien kieli-identiteettiä on tutkittu viime vuosikymmeninä. Heidi Niskasen pro gradu -tutkielma käsittelee oululaisten maahanmuuttajanuorten kieli-identiteettiä (2014) ja Sanna Iskaniuksen väitöskirja venäjänkielisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kieli-identiteettiä (2006). Iskanius tarkoittaa kieli-identiteetillä ”kieleen liittyvien asenteiden ja arvostusten sekä itsearvioidun ja toivotun kielitaidon ja kielenkäyttötilanteiden perusteella tapahtuvaa identifioitumista kieleen ja kielenpuhujaksi” (Iskanius 2006: 16). Tämä määritelmä vastaa hyvin paljon omaa käsitystäni kieli-identiteetistä ja on ohjannut minua tarkastelemaan tutkielmassani neljää kieli-identiteetin osa-aluetta, jotka ovat kielen merkitys, kieli-asetteet, kaksikielisyys ja kieliyhteisöön kuuluminen.

Iskaniuksen tutkimuskyselyyn vastanneet venäjänkieliset opiskelijat identifioituivat voimakkaammin venäjän kuin suomen kielen puhujiksi. He kokivat venäjän kielen itselleen läheiseksi ja tärkeäksi. Suomen kieltä kohtaan identifioituminen oli enemmän

kielitaitoperusteista kuin emotionaalista. (Iskanius 2002: 208.) Vastaajien suhtautuminen kaksikielisyyteen oli erittäin myönteistä ja kahden kielen osaaminen nähtiin muun muassa vahvuutena tulevaisuuden työmarkkinoita ajatellen (Iskanius 2002: 211). Iskanius kertoo opiskelijoiden etnisellä identiteetillä olevan kolme eri ulottuvuutta, jotka ovat etnisen alkuperän, persoonallisuuden ja ystävyyssuhteiden perusteella tapahtuva samastuminen (Iskanius 2002: 212). Etninen ja kielellinen identiteetti kytkeytyvät vahvasti toisiinsa, mutta ensikielen merkitys näyttöytyy etnistä taustaa tärkeämpänä (Iskanius 2002: 2016).

Aiemmat tutkimukset, erityisesti Iskaniuksen väitöskirja, ovat osaltaan ohjanneet minua muodostamaan tutkimuskysymyksiä, jotka ovat seuraavat:

- 1) Millaisena Italiassa asuvat suomalaiset kokevat kieli-identiteettinsä?
- 2) Miten tutkittavat suhtautuvat kaksikielisyyteensä?
- 3) Millaisia merkityksiä tutkittavat liittävät käyttämiinsä kieliin?

Esittelemiini aiempiin tutkimuksiin ja niiden tuloksiin pohjaten uskon, että enemmistö Italian suomalaisista kokee edelleen suomen kielen itselleen merkityksellisenä. Oletan myös, että italian kielen käyttö on muokannut heidän kieli-identiteettiään siitä, mitä se oli heidän asuessaan Suomessa. Mahdollinen kaksikielisyyys vaikuttaa epäilemättä ainakin jollakin tavalla kielelliseen identifioitumiseen. Tietynlaisena hypoteesina voidaan siis pitää sitä, että Italiassa asuvien suomalaisten kieli-identiteetti rakentuu suomen ja italian yhteisvaikutuksesta suomalaisuuden määrittäessä ainakin jossain määrin yksilöllistä identifioitumista.

1.2 Tutkimusaineisto ja -menetelmä

Keräsin tutkimusaineistoni kyselyllä, jonka tein Webropol-työkalulla. Kyselyssä varsinaisia kysymyksiä oli yhteensä 19. Suurin osa kysymyksistä on avoimia kysymyksiä valmiiden vastausvaihtoehtojen tai -asteikkojen sijaan. Koen, että vastaajien itse kirjoittamia kommentteja on mielekkäintä analysoida, ja niissä vastaajat pystyvät aidosti ilmaisemaan näkemyksiään aiheesta. Kieli-identiteetti perustuu yksilön henkilökohtaiseen käsitykseen ja muovautuu tämän arvostusten, asenteiden ja kieliympäristöjen mukaan. Siksi rajatut vastausvaihtoehdot olisivat voineet vääristää tutkimustuloksia ja ohjailta vastaajia tarpeettomasti.

Julkaisin linkin kyselyyn 16.12.2021 Facebook-ryhmässä Suomalaiset Italiassa, jossa oli sillä hetkellä 2 552 jäsentä. Tarkoitukseni oli jakaa linkki myös muihin vastaaviin ryhmiin, mutta kyselyn saavuttaman suuren suosion vuoksi en päätenyt jakamaan sitä muualle. Kysely oli avoinna kuusi päivää, sillä suljin sen 22.12.2021 saatuani mielestäni riittävän määrän vastauksia. Sain kyselyyn 101 vastausta. Ongelmaksi tutkimuksen validiuden kannalta olisi voinut koitua vähäinen vastaajamäärä. Toisaalta taas todella suuren vastausmäärän käsittely olisi ollut aikaa vievää ja näin ollen hidastanut tutkielman tekemistä.

Kysely oli suunnattu sellaisille suomalaisille, jotka ovat asuneet yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta Italiassa. Tällä rajauksella sain todennäköisesti hieman karsittua vastausten määrää. Sen lisäksi rajaus perustui oletukseeni, että useita vuosia eri maassa ja kieliympäristössä asuneella ihmisellä on monipuolisempi kokemus ja näkemys kahden kielen päivittäisestä käytöstä sekä laajempi sosiaalinen verkosto kuin esimerkiksi vasta vuoden maassa asuneella. Tiedostan, että tämä on kuitenkin hyvin yksilöllistä ja kieli-identiteetti on hyvin moniulotteinen kokonaisuus asuinpaikasta riippumatta. Kaksi vastaajaa on osallistunut kyselyyn, vaikka ovat asuneet Italiassa alle viisi vuotta. En kuitenkaan rajannut heitä pois tutkimuksesta, sillä he ovat hyvin pieni prosentti vastaajista.

Facebook-ryhmässä kirjoitin kyselylinkin yhteyteen saateviestin, jossa kerroin tutkimusaiheeni ja huomautin, että kysely on anonyymi ja vastauksia käytetään ainoastaan tässä tutkielmassa. Kyselyn ensimmäisessä kohdassa vastaajan piti valita, antaako minulle suostumuksensa käyttää vastauksiaan tutkielmassa. Jokainen vastaaja antoi suostumuksensa. Varsinaisiksi henkilötiedoiksi luettavia ovat vastaajan ikä ja se, kuinka kauan hän on asunut Italiassa. Mikään kysymyksistä ei toisaalta ollut pakollinen, eli vastaaja sai halutessaan jättää kertomatta tietoja itsestään. Avoimien kysymysten kohdalla oli täysin vastaajan päätettävissä, kuinka tunnistettavasti tai rajatusti hän kertoo itsestään. Anonymiteetistä puhuttaessa on mainittava se seikka, että yli puolet kyselyyn vastanneista kommentoi Facebook-ryhmän julkaisuuni vastanneensa kyselyyn. En kuitenkaan henkilökohtaisesti tunne ketään vastanneista, eivätkä heidän nimensä ole yhdistettävissä vastauksiin.

Tutkielmani edustaa laadullista tutkimusta. Karkeasti sanottuna laadullinen tutkimus on aineiston sekä analyysin muodon kuvausta ei-numeraalisesti. Siinä tutkimuskohteena on usein suhteellisen pieni määrä tapauksia, joita analysoidaan mahdollisimman perusteellisesti. Yksinkertaisimmillaan laadullisella aineistolla tarkoitetaan tekstiä ja aineistona voivat olla esimerkiksi erilaiset haastattelut ja havainnoinnit, päiväkirjat, omaelämäkerrat sekä kirjeet.

(Eskola, Suoranta 1998: 13-18.) Analyysimenetelmiä taas ovat teemoittelu, tyypittely, sisällönerittely, diskursiiviset analyysitavat, keskusteluanalyysi sekä kvantitatiiviset eli määrälliset analyysitekniikat (Eskola, Suoranta 1998: 161). Käyttämäni analyysimenetelmä tässä tutkielmassa on teemoittelu. Siinä aineistosta tuodaan esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja ja mahdollisesti vertaillaan niiden esiintymistä aineistossa. Ennen analyysiä tutkijan on siis pyrittävä löytämään ja erottelemaan tekstiaineistostaan tutkimusongelman kannalta olennaisimmat aiheet. (Eskola, Suoranta 1998: 175-176.)

Tutkimuskyselyä laatiessani minulla oli jo alustava käsitys siitä, mitkä kieli-identiteetin osa-alueet päätyisivät tutkimuskohteikseni. Pyrin kuitenkin luomaan sellaisen tutkimuskyselyn, joka ei rajaisi tutkimusta liikaa, vaan antaisi liikkumavaraa aineiston tulkinnassa. Aineiston saatuani käsitelin sitä kokonaisuutena ja luin kaikki saamani vastaukset, minkä myötä tutkimuskohteeni alkoivat hahmottua. Seuraavassa luvussa käsittelemäni teoriatausta valottaa tarkemmin niitä kieli-identiteetin ulottuvuuksia, joita olen päätenyt tarkastelemaan.

Johdantolukua seuraavissa teorialuvuissa käsitelen tutkimukselle keskeisimmät käsitteet sosiolingvistiikan, identiteetin ja kieli-identiteetin sekä kaksikielisyyden. Tätä seuraa analyysiosuus, jossa tarkastelen aineistoa neljän kieli-identiteetin osa-alueen kautta hyödyntäen aineistoesimerkkejä. Lopussa kokoan tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset yhteen päätelmäluvussa.

Teorialuvuissa esiintyy ensikielestä puhuttaessa termi äidinkieli, sillä sitä on käytetty referoimissani lähdeteoksissa. Samaa termiä käyttävät myös tutkimuskyselyyni vastanneet, mutta analyysiluvuissa puhun itse ensikielestä. Kyse on ensimmäisenä opitusta kielestä, joka on tietävästi kaikilla tutkimuskyselyyni vastanneilla suomen kieli.

2 Kieli-identiteetti kielitieteellisen tarkastelun kohteena

2.1 Sosiolingvistiikka

Sosiolingvistiikka käsittelee kieltä sosiaalisessa ympäristössään. Häkkisen mukaan sen perusajatuksena on, että yhteisön tai ryhmän tunnistaa kielestä tai tietystä kielen variantista. Näin ollen samaa kieltä puhuvat ihmiset kuuluvat ainakin jollakin tavalla yhteen. (Häkkinen 1995: 22.)

Sosiolingvistiikan keskeisiä tehtäviä on kuvata kieltä sosiaalisena ilmiönä ja etsiä yhteyksiä kielenkäytön ja yhteiskunnallisen todellisuuden väliltä. Se on tieteenalana kiinnostunut erityisesti kielen variaatiosta eli vaihtelusta ja muuttumisesta. Sosiolingvistiikan määrittelyyn on useita eri näkökulmia ja alaa pidetään hyvin moniulotteisena. Tyypillinen on jako mikro- ja makrososiolingvistiikkaan. Mikrotasolla tarkastellaan esimerkiksi sosiaalisen rakenteen vaikutusta ihmisten puhetapaan sekä kielen varieteettien korrelointia sosiaalisten muuttujien, kuten sosiaaliryhmän, sukupuolen ja iän kanssa. Makrotasotasolla tarkastelun alla on yhteisöjen vaikutus kieliin, eli kielen vaihto ja säilyminen sekä kielelliset asenteet ja eri kielimuotojen funktionaaliset tehtävät kieliyhteisössä. Puhuttu kieli ja sen vaihtelun tutkiminen on sosiolingvistiikan keskeisimpiä kiinnostuksen kohteita. Puhuttua kieltä on kuitenkin tutkittu myös esimerkiksi dialektologian, diskurssianalyysin, keskusteluanalyysin ja pragmatiikan näkökulmista. (Nuolijärvi 2000: 14-16.)

Sosiolingvistiikan perinteisimpiä tutkimuskohteita on neljä: kieliyhteisön variaatio, kielen muuttuminen, monikielisyys ja sen ehtojen tarkastelu sekä kielen funktio ryhmäidentiteetin muotoutumisessa. Viimeksi mainitun tarkastelussa on keskitytty etnisten ryhmien kieleen, kielen ja identiteetin yhteyteen, kielelliseen nationalismiin ja kielenvaihtoon. (Nuolijärvi 2000: 17-18.) Oma tutkimukseni liittyy juuri näihin aihealueisiin.

2.2 Identiteetti ja kieli-identiteetti

Identiteetti on Tieteen termipankin määritelmän mukaan yksilöiden tai yhteisöjen olemusta ja ominaislaatua (suhteessa muihin yksilöihin ja yhteisöihin) määrittävien erityispiirteiden ja ominaisuuksien kokonaisuus sekä yksilön tai yhteisön käsitys itsestään kulloisessakin

sosiaalisessa ja kulttuurisessa ympäristössä. (Tieteen termipankki, identiteetti, sähköinen lähde.) Henkilökohtainen identiteetti on pohjimmiltaan kaikista yksilöllisistä piirteistämme, ominaisuuksistamme ja olemuksistamme koostuva yhteenvedo. Se määrittelee jokaisen ihmisen ainutlaatuisuuden. Edwardsin mukaan identiteetti on ainakin jollain tasolla keskeistä kaikille ihmis- tai yhteiskuntatieteille sekä myös filosofian ja uskonnon tutkimuksessa. Kaikki nämä tutkimusalueet liittyvät ensisijaisesti siihen, miten ihmiset ymmärtävät itseään ja muita. Edwards korostaa kielen tärkeyttä identiteetin määrittelijänä. Aksentit, murteet ja kielen eri variaatiot kytkevät kielen käyttäjän osaksi tiettyä puheyhteisöä, sosiaalista luokkaa tai etnistä yhteisöä. (Edwards 2009: 19-21.)

Sosiologisen käsityksen mukaan identiteetti rakentaa siltaa henkilökohtaisten ja julkisten maailmojen välille. Identiteetti muodostuu vuorovaikutuksessa minän ja yhteiskunnan välillä: käsitys subjektiivisesta minästä muokkautuu jatkuvasti erilaisten kulttuuristen maailmojen ja niiden tarjoamien identiteettien vaikutuksessa. Identifioituminen osaksi tiettyä kulttuuria ja sen merkitysten ja arvojen sisäistäminen vahvistaa suhdettamme elinympäristöömme niin sosiaalisesti kuin kulttuurisestikin. (Hall 1999: 22.) Identiteettiä koskevassa tutkimuksessa saatetaan usein puhua myös kollektiivisesta identiteetistä. Kaunismaan käsityksen mukaan se on ilmiönä kulttuurinen, sillä se kytkeytyy ihmisten omaksumiin merkityksiin ja arvoihin, joista kulttuuri muodostuu. Kollektiivisen identiteetin synty edellyttää ihmisjoukon yhtenäistä käsitystä asioiden merkityksestä. (Kaunismaa 1997: 41.)

Tutkimukseni kohteena on kielellinen identiteetti. Johdantoluvussa käsittelemäni Iskaniuksen määritelmä kiteyttää erittäin hyvin kieli-identiteetin käsitteen, ja siksi perustan ainakin jossain määrin tutkimukseni kyseiselle määritelmälle. Siinä kieli-identiteetti nähdään kieliasteiden ja kielitaidon perusteella tapahtuvana identifioitumisena kieleen ja kielenpuhujaksi (Iskanus 2006: 16).

Dufva huomauttaa, että eri yhteyksissä puhutaan sekä yksilön että yhteisön kieli-identiteetistä. Kieliyhteisön jäsenille, riippumatta kielen käyttäjämäärästä, muotoutuu oma kielellinen identiteettinsä eli tunne siitä, että he ymmärtävät toisiaan. Riippumatta kielen vaikutuksesta yksilön identiteettiin ei kieli-identiteetti rakennu vain yhdestä tekijästä, vaan monen palasen summasta. (Dufva 2002: 22-24).

Keskusteluun kieli-identiteetistä on viime vuosina tiiviisti kytkeyty motivaatio. Uuden kielen oppiminen vaatii korkeaa motivaatiota, jota edesauttaa osallisuuden kokemus opittavaa kieltä käyttävissä yhteisöissä. Tämä identiteettilähtöinen näkökulma kielen oppimiseen perustuu

oletukseen, että kielenoppija on jo jollakin tasolla identifioitunut ensikielisten kielenkäyttäjien joukkoon. (Piippo, Vaattovaara, Voutilainen 2016: 239.) Kieli-identiteetti nähdään nykypäivänä hyvin moniulotteisena kokonaisuutena, joka on altis muutokselle ja voi rakentua usean kielen varaan. Kieli-identiteetti onkin harvoin täysin ristiriidaton. Jatkuvasti globaalistuvassa maailmassa eri palasista rakentuva kieli-identiteetti näkyy vuorovaikutuksessa eri kielten ristiin käytöllä tilanne- ja tarvekohtaisesti. (Piippo, Vaattovaara, Voutilainen 2016: 239.)

Yksi osa kieli-identiteettiä on identifioituminen yhteen tai useampaan kieliyhteisöön. Yhteisön jäsenten välisen yhteenkuuluvuuden voidaan sanoa perustuvan yhteiseen kieleen ja samanlaiseen puhetapaan (Grünthal 2009: 284). Grünthalin mukaan yksilön syntyperä ja tausta määrittävät hänen suhteensa ryhmään ja ohjaavat hänen kielellisiä valintojaan. Asuinpaikasta riippumatta se perusta, joka on syntynyt lapsuuden ja varhaisnuoruuden aikana, joko yhdistää yksilön muihin ihmisiin tai erottaa heistä. Kieliyhteisön jäsenen muuttaessa kokonaan toiseen kieliyhteisöön hän joutuu rakentamaan kielelliset toimintamallinsa uudelleen ja samalla hänen kieli-identiteettinsä perusta kokee voimakkaan muutoksen. (Grünthal 2009: 284-285.)

Nuolijärvi mainitsee maakuntien välisestä muuttoliikkeestä puhuessaan niin sanotun kaksinaisidentiteetin rakentumisen yleisimpänä muuttajien identifioitumistapana. Se tarkoittaa yksinkertaistetusti kahteen ryhmään samastumista. Ilmiöllä on sekä etunsa että haittansa: toisaalta muuttajalla on kielikompetenssia useammassa yhteyksissä, mutta toisaalta yhteys kumpaankin ryhmään voi jäädä etäiseksi ja aiheuttaa epävarmuutta joukkoon kuulumisesta. Vaikka muuttaja olisi sopeutunut ja kotoutunut uuteen asuinpaikkaansa, ei hän välttämättä tunne itseään täysivaltaiseksi paikallisyhteisön jäseneksi. Samaan aikaan se entinen yhteisö, johon hän edelleen kokee samastumispintaa, on voinut muuttua vieraaksi. (Nuolijärvi 1986: 66.)

Suomalaiseksi itseään kutsuvan kansan yhteen liimaava ja keskeisin identiteettiä luova tekijä on juuri suomen kieli, johon kytkeytyy niin elinympäristö, ilmasto kuin henkinen kulttuuri, esimerkiksi historia ja kirjallisuus (Mantila 2004: 11). Ollakseen osa identiteettiä kieli on koettava omaksi. Tavallisesti oma kieli on äidinkieli. (Martin 2002: 49.) Martinin mukaan kuitenkin pitkäikäinen ja monipuolinen suhde toiseen kieleen voi saada senkin tuntumaan puhujalle omalta (2002: 49).

Yksilön kokemus itsestään jonkin kollektiivin, kuten esimerkiksi yrityksen tai kansakunnan, jäsenenä on merkittävä osa minäkuva ja -käsitystä. Kollektiivinen jäsenyys määrittää yksilön sosiaalista identiteettiä sen mukaan, miten hän arvottaa jäsenyyttä ja millaisia emotionaalisia merkityksiä hän liittyy siihen. (Lehtonen 1997: 25.) ”Maan tai kansakunnan kollektiivinen identiteetti perustuu kognitiiviseen ja evaluatiiviseen käsitepariin ’me’ ja ’muut’”.

Kollektiiviseen kansalliseen identiteettiin sisältyy kaksi tekijää: tietoisuus valtioon kuulumisesta ja tietoisuus yhteisen kielen rajaamaan kulttuuriyhteisöön kuulumisesta (Lehtonen 1997: 29-30.) Kansalliset kulttuurit, joihin synnymme, ohjaavat ihmisen käsitystä itsestään. Ne ovat identiteetin rakentajia tuottaessaan merkityksiä siitä kansakunnasta, johon ihminen voi identifioitua. (Hall 1999: 45-47.)

Mantilan vuonna 2001 käynnistämässä projektissa ”Tietoisuus, identiteetti ja kielipolitiikka” tutkimuskohteena oli suomen kielen merkitys käyttäjilleen sekä sen rooli osana identiteettiä. Informantit ovat suomalaisia, jotka tavalla tai toisella taustansa takia ovat joutuneet pohtimaan suhdettaan äidinkieleensä enemmän kuin yksikieliset, aina Suomessa asuneet suomalaiset. Yhtenä aineistona on esimerkiksi ollut Yhdysvaltoihin vanhempien työn vuoksi muuttaneita lapsiperheitä. Näitä tutkinut Marjukka Lappalainen (2002) on erottanut aineistostaan neljä erilaista kielidiskurssia, joilla voidaan jäsentää suomen kieltä osana identiteettiä. (Mantila 2005: 303-304.)

Mantilan käynnistämä hanke sai innoitusta Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen vuonna 1998 julkaiseman Kielipoliittisen ohjelman synnyttämästä keskustelusta. Siinä tuli ilmi kollektiiviseen identiteettiin liittyvän kansalliskielen vieraus nykysuomalaisille. (Mantila 2005: 300-301.) Mantilan mukaan kielen merkitys identiteetille liitetään erityisesti menneeseen aikaan. Tämä on toisaalta luonnollista nykyajan globalisoituvassa maailmassa, jossa kieliympäristö voi olla hyvinkin monikulttuurinen ja -kielinen. (Mantila 2005: 313.)

Lähes aina kieli-identiteettiä koskevien tutkimusten yhteydessä puhutaan kieliasteista. Tieteen termipankin mukaan kieliaste on kielen, varieteetin tai kielenpiirteen sosiaalista arvottamista (Tieteen termipankki, kieliaste, sähköinen lähde.) Kieliaste kuvaa siis muun muassa sitä, miten ihminen suhtautuu käyttämiinsä kieliin. Dufva mainitsee puhuttavan negatiivisesta kielellisestä identiteetistä ihmisen suhtautuessa omaan kieleensä vähätellen tai epäarvostavasti. Hänen mukaansa kieli- tai murreyhteisön kielellinen identiteetti koetaan kuitenkin yleisimmin positiiviseksi: oma kieli nauttii arvostusta ja se koetaan oikeaksi. (Dufva 2002: 24.)

2.3 Kaksikielisyys

Kaksikielisyydelle ei nykykäsityksen mukaan ole yhtä oikeaa määritelmää. ”Kaksikielisinä nähdään kaikki, jotka elävät kahden kielen ympäröiminä ja joilla on mahdollisuus kaksikielistyä lisää jossain vaiheessa elämäänsä.” (Latomaa 2004: 28). Latomaan mukaan vaatimus kahden kielen täydellisestä osaamisesta kaksikielisuuden mittarina tarkoittaisi sitä, ettei maailmassa juuri esiintyisi kaksikielisyttä. Väljimmillään kaksikielisyudeksi voidaan määritellä kielen vähäinenkin taito. Latomaa kutsuu kaksikielisyttä sateenvarjotermiksi, jonka alle mahtuu hyvin monen asteista kielen osaamista ja käyttöä kielen moniulotteisuuden vuoksi. Hän mainitsee kielitaidon eri osa-alueiksi puhumisen, kirjoittamisen, puheenymmärtämisen ja tekstinymmärtämisen, joiden kautta kielen osaamista ja käyttöä voi pohtia. (Latomaa 2004:28.)

Käsitys kaksikielisydestä on siis moniselitteinen - olennainen ero on kyvyn ja käytön välillä. Ihminen voi esimerkiksi puhua sujuvasti kahta kieltä, mutta käyttää vain yhtä. Toisaalta hän voi käyttää säännöllisesti kahta kieltä, mutta niistä toisella hänen osaamisensa on rajoitettua. Joku taas käyttää yhtä kieltä keskustellessaan ja toista kirjoittaessaan ja lukiessaan. (Baker 1996: 5.) Kahdesta kielestä toisella on usein taipumus nousta hallitsevaan asemaan ainakin jollakin kielitaidon osa-alueella. Tämä voi muuttua ajan myötä maantieteellisen tai sosiaalisen liikkuvuuden takia. (Baker 1996: 8-9.) Ihmisten luokittelu yksikielisiin ja kaksikielisiin on Bakerin mukaan liian yksinkertaistettua (Baker 1996: 6). Myös aineistostani käy ilmi, että kaksikielisuuden kokemus on hyvin subjektiivista. Tätä tarkastelen enemmän analyysiluvuissa.

Siitä huolimatta, että monikielisyys on nykyisin arkipäivää yhä useammille syntymästä asti, on yksikielisyys silti ideaali, jota vasten kulttuurinen ajattelumme tavallisesti rakentuu. (Piippo, Vaattovaara, Voutilainen 2016: 234.) Tämän yksikielisuuden ideaalin kannalta raja oman ja vieraan kielen välillä on vedetty hyvin tiukaksi: jokaisella on yksi äidinkieli, johon suhteessa muut kielet ovat vieraita. Kuitenkaan kielitaidon ja kieli-identiteetin näkökulmasta tilanne ei ole näin yksinkertainen. (Piippo, Vaattovaara, Voutilainen 2016: 240.)

Grünthalin mukaan kaksikielisuuden jatkumo perheissä on hyvin tapauskohtaista. Kahden kielen perinne saattaa kantaa usean sukupolven ajan, vaikka kaksikielisuuden asteessa olisi puhujien välisiä eroja. On kuitenkin erotettava toisistaan kaksikielisuuden eri tyypit:

synnynnäinen ja opittu kaksikielisyys. (Grünthal 2009: 272.) Grünthal ei määrittele näitä käsitteitä tarkemmin, mutta voidaan olettaa, että synnynnäinen kaksikielisyys tarkoittaa kahta perittyä ensikieltä. Opittua kaksikielisyyttä taas on mitä ilmeisimmin se, kun toinen kieli on omaksuttu myöhemmin ja siitä on mahdollisesti tullut samanveroinen ensikielen kanssa tai jopa hallitsevämpi kieli. Tästä ilmiöstä voidaan siis puhua tutkimuskyselyyni vastanneiden ulkosuomalaisten kohdalla.

Kaksikielisyudesta puhuttaessa on syytä mainita myös additiivinen kaksikielisyys. Termi kuvaa sitä ilmiötä, missä lapsi toiseen kieliympäristöön muutettuaan ylläpitää äidinkielen taitoaan ja samalla oppii uuden ympäristön kielen. Tällä katsotaan olevan rikastuttava vaikutus kielten käyttäjän elämään: se luo muun muassa lingvististä ja intellektuaalista etevyyttä. Kahta tai useampaa kieltä osaavan lapsen kyky analysoida kieliä ja havainnoida ympäristöään eri näkökulmista on huomattavan hyvä. Olennaista on, että toinen kieli ei korvaa äidinkieltä, vaan se lisätään äidinkielen taitoon. Siitonen huomauttaa, että lapsi pystyy paremmin säilyttämään positiivisen identiteettinsä, kun ei joudu menettämään äidinkieltään, jota hän ymmärtää ja jonka käytössä hänellä on itsevarma olo. (Siitonen 2004: 16.)

Toisella kielellä tarkoitetaan Tieteen termipankin mukaan mitä tahansa ensikielen jälkeen opittua kieltä, joka omaksutaan siinä ympäristössä, jossa sitä puhutaan (Tieteen termipankki, toinen kieli, sähköinen lähde.) Toinen kieli on mahdollista omaksua samalla tavalla kuin ensimmäinen kieli. Tämä edellyttää monipuoliseen vuorovaikutukseen osallistumista kyseisellä kielellä. Kielen oppijan pääsy elinympäristönsä sosiaalisiin käytänteisiin on keskeinen edellytys kielen oppimiselle. (Sajavaara 1999: 74.)

Kielen oppimisesta käytetty terminologia ei ole aivan yksiselitteistä. Suomessa on käytetty termejä omaksuminen ja oppiminen samanarvoisina käsitteinä sille, että ihmiselle kehittyy uusi kieli. Omaksuminen on kuitenkin toisinaan rajattu tarkoittamaan luonnollisessa kieliympäristössä tapahtuvaa kielenoppimista, ja kielen oppimisen tapahtuvan vain jonkinasteisen muodollisen ohjauksen alla. (Sajavaara 1999: 75.)

Myös nimityksissä toinen kieli ja vieras kieli on ongelmia käytön kannalta. Sajavaara mainitsee joidenkuiden kutsuvan toisiksi kieliksi kaikkia ensikielen jälkeen opittuja kieliä riippumatta kielenoppimisen ympäristöstä. Toiset taas nimittävät toisiksi kieliksi vain oppijan ympäristössä puhuttavia käyttökieliä. Vieraksi kieliksi kutsutaan usein niitä, joiden luonnollinen käyttöympäristö on erillään oppijan normaalista puheyhteisöstä. (Sajavaara 1999: 75.)

Toisen kielen oppimisen tutkimuksen katsotaan alkaneen 1960-luvun lopulla tai viimeistään 1970-luvun alussa, mutta 1970-luvun lopulla se alkoi merkittävästi kasvaa erityisesti Yhdysvalloissa. (Sajavaara 1999: 76-77.) Keskeisimmät teoreettiset suuntaukset on jaettu kolmeen ryhmään: nativistiset eli synnynnäiseen kielenoppimiskykyyn perustuvat, sosiaaliset eli ympäristön vaikutukseen perustuvat ja interaktiiviset eli ihmisten väliseen vuorovaikutukseen perustuvat. (Sajavaara 1999: 84). 1990-luvun aikana huomattavasti yleistynyt pragmatiikan- ja diskurssintutkimus on tuonut tutkijoiden suosioon myös ihmistenvälisen vuorovaikutuksen merkityksen kielenoppimiselle (Sajavaara 1999: 87).

3 Italiassa asuvien suomalaisten kieli-identiteetti

Tutkimuskyselyyni vastasi 101 Italiassa asuvaa suomalaista. Heistä 98 on naisia ja 3 miehiä. Vastaajien keski-ikä on 58 vuotta. Suurin ikäluokka vastaajissa on 40-50 vuotta: tähän kuuluu peräti noin 40 % vastaajista. Siinä, kuinka kauan vastaajat ovat asuneet Italiassa, on todella paljon hajontaa 2,5 vuoden ja 55 vuoden välillä. Vastaajista 69 on asunut maassa yli 20 vuotta.

Olen päättänyt tarkastelemaan analyysissäni neljää kieli-identiteetin osa-aluetta. Ne ovat kielten merkitys, kieli-asetteet, kaksikielisyys ja kieliyhteisöön kuuluminen. Seuraavissa luvuissa käsitelen näitä osa-alueita aineistoiesimerkkien avulla.

3.1 Ensikielen merkitys

Jokaisen kyselyyn vastanneen ulkosuomalaisen ensikieli on suomi. Tässä luvussa keskityn ensikielen eli tässä tapauksessa suomen kielen merkityksen tarkasteluun. Merkityksellä en tässä yhteydessä tarkoita kielen semanttista aspektia eli esimerkiksi sanojen ja virkkeiden merkitystä vaan sitä, miten tärkeäksi vastaajat henkilökohtaisesti kokevat ensikielensä ja miten he arvottavat sitä. Olen kiinnostunut siitä, millaisia mielikuvia vastaajat liittävät suomen kieleen ja millaisena osana kieli-identiteettiään he kokevat sen.

Suomen kielen merkitys vastaajien elämässä tuli selkeimmin esiin kysyttäessä kokemusta siitä, onko toisella heidän käyttämistään kielistä suurempi merkitys heille ja jos on, miksi.

- 1) Suomen kieli on minulle ns. sydämen kieli eli siihen sisältyy voimakkaammat tunnelataukset kuin Italian kieleen. Rakastan myös Suomen kielen rikkautta ja tunnen sen ilmaisujen vivahteet paremmin.
- 2) Suomen kielellä, koska se tulee jotenkin syvemmältä ja on aidompaa.
- 3) Suomi on Minun kieleni, tunnekieli. Tunnen itseni vahvemmaxi ja 'enemmän' itsekseni kun puhun suomea. Välillä on rasittavaa puhua italiaa ja se pysyy aina vieraana kielenä.
- 4) Suomen kielellä. Koska se on äidinkieleni ja siihen perustuu koko identiteettini.

Suuressa osassa vastauksia tulee ilmi suomen kielen tunnemerkitys ja rakkaus kieltä kohtaan. Esimerkin 3 ilmausta *tunnekieli* on käyttänyt moni muukin kuin kyseinen vastaaja. Arvioni mukaan tunnekieli voi tarkoittaa vastaajille eri asioita: kieltä, jolla ilmaistaan parhaiten omia tunteita, sekä kieltä, johon liittyy tunnelatausta ja merkityksiä eri tavalla kuin muihin kieliin. Tietynlaiseen tunteiden ilmaisuun voidaan liittää myös voimasanat. Osa vastaajista mainitsi

niiden käytön puhuessaan kielten merkityseroista. He sanoivat, että vaikka muuten käyttäisivätkin pääkielenään italiaa, voimasanat lausutaan suomeksi, koska ”ei kiroilu italiaksi tunnu oikein miltään”.

Osa vastaajista myös mainitsi käyttävänsä suomea erityisesti hellittelysanoissa lastensa kanssa. Suuressa osassa vastauksia on havaittavissa se, miten vahvasti suomen kieli on juurtunut osaksi identiteettiä. Moni vastaaja yhdistää kielen erityisesti lapsuuteensa ja nuoruuteensa, joiden jälkeen kieli-identiteetti on mahdollisesti kokenut isonkin muutoksen Italiaan muuton myötä.

Iskaniuksen mukaan kielen merkitys korostuu eletessä erillään alkuperäisestä kielellisestä ja kulttuurisesta ympäristöstä (Iskanius 2006: 61). Enemmistökielen ja -kulttuurin hallitsemassa yhteiskunnassa maahanmuuttajan oma kieli, kulttuuri ja identiteetti ovat usein kyseenalaistettuina. Vastauksista käy ilmi, että vaikka suomea ei pääsisi päivittäin käyttämään, sen merkitys enemmistölle vastaajista on suuri. Huomionarvoista on, että kysyttäessä halukkuutta käyttää suomen kieltä enemmän vastasi 45 vastaajaa haluavansa ainakin jossain määrin käyttää suomea enemmän kuin nyt. Mahdollisesti se, ettei omaa ensikieltään käytä niin paljon kuin haluaisi, voi entisestään lisätä sen merkitystä.

Suomen kielen käyttöasteessa on vastaajien kesken todella paljon hajontaa. Osa käyttää suomea vain yhteydenpitokielenä suomalaisiin ystäviin ja sukulaisiin. Osalle vastaajista se on toinen kotikieli, eli he puhuvat sitä päivittäin kotona esimerkiksi lapsilleen. Näin ollen vastaajat myös liittävät erilaisia mielikuvia suomen kieleen riippuen siitä, missä tilanteissa ja kenen kanssa he kieltä eniten käyttävät.

- 5) Puhun puhelimessa viikoittain suomea, samoin Suomessa vieraillessani n. 2krt vuodessa. Lapseni puhuvat suomea, mutta käytämme sitä vain ns salakielenä.
- 6) Kieleni puhuminen takeltelee, kirjoittaminen luistaa paremmin. Käyn Suomessa noin 2-3 vuoden välein. Vie muutaman päivän ennen kuin pystyn tottumaan siellä suomenkieliseen puhumiseen.
- 7) Kun lasken jotain laskuja. Puhelimessa tuttujen kanssa eli aika vähän.

Moni sellainen vastaaja, joka kertoo puhuvansa suomea hyvin harvoin, mainitsee kuitenkin lukevansa päivittäin suomenkielisiä uutisia tai katsovansa suomalaisia tv-ohjelmia. Tämä on selkeästi monelle tärkeä keino ylläpitää suhdetta omaan ensikieleensä päivittäisessä elämässä. Jos omat kontaktit Suomeen ja suomalaisiin ovat vähäisiä, voi suomalaisten medioiden

seuraaminen olla ainoa väylä kuulla ja lukea suomea viikon tai jopa kuukauden aikana. Kyseinen toiminta kuitenkin kertoo siitä, että ensikieltä pidetään merkityksellisenä ja sitä halutaan vaalia.

On hyvin yksilöllistä, kuinka merkittävä osa kieli on identiteetin rakentajana. Monet jäsentävät maailmaansa puhumalla ja niin sanotusti elävät kielen kautta. Tällöin puheliaisuus voi olla osa persoonallista identiteettiä. (Martin 2002: 43.) Onkin helppo uskoa, että ihminen, joka ilmaisee tunteitaan ja ajatuksiaan parhaiten puhumalla, arvottaa kielten merkityksen korkeaksi. Tällöin myös kieliympäristön vaihdos voi olla aluksi suuri haaste. Martin huomauttaa, että oman kielen käyttömahdollisuuksien menettäminen voi olla jopa traumaattinen kokemus. (Martin 2002: 43). Tätä ilmiötä kukaan vastaajista ei ainakaan suoranaisesti tuo esille vastauksissaan.

Yksi kiinnostava tarkastelun kohde vastauksissa on se, kuinka moni mainitsee suomen kielen merkityksellisimmäksi kielekseen vedoten siihen, että se on heidän ensikielensä. Saattaa olla, ettei kielten merkitystä edes kyseenalaisteta sen enempää, vaan automaattisesti pidetään ensikieltä merkityksellisimpänä tietyn normin mukaisesti. Tähän liittyy myös yhteenkuuluvuuden tunne muiden suomalaisten kanssa ja identifioituminen omaan kotimaahan eli niin sanottu kansallinen identiteetti. Tätä käsittelem tarkemmin luvussa 3.5.

8) En voisi kuvitella puhuvani lasteni kanssa mitään muuta kuin suomea koska se on niin suuri osa minua. Jos puhuisin heille italiaa, tuntuisi että he eivät tuntisi minua täysin. Omalla äidinkielellä tietyt sanat, esim. hellittely ja kiro sanat, on helpompi ymmärtää. Vieraassa kielessä ne ovat vain äänneitä. Koen että kaikesta huolimatta, vaikka italiami on natiivin tasolla, olen enemmän oma itseni puhuessani suomea. Pystyn ilmaisemaan itsenäni paremmin ja tuntemaan kulttuurillisen eron maiden välillä.

9) Suomi on tärkeä osa minua, miten katson ja hahmotan maailmaa. Tykkään lukea paljon ja leikitellä kielellä, joten äidinkieli on perustava osa minua.

10) Kielen rooli yleisesti ottaen on tärkeä osa omaa identiteettiäni. Osaan sanoittaa tarkasti tunteita ja asioiden taustalla olevia dynaamikkoja, mistä on hyötyä elämässä. Äidinkieli on itselleni tärkein syväisten ilmaisujen väline, tunne kieli, italia arjen ja kanssakäymisen väline, ja muilla kielilläni ranskalla ja ruotsilla on omat käyttökontekstinsa. Äänenpainoni ja elekieleni vaihtelevat puhutun kielen ja puhekumppaneideni mukaan. Melkein kuin minulla olisi yhtä monta identiteettiä kuin puhuttua kieltä.

Yhteistä useille vastaajille näyttää olevan se, että suomen kieltä käyttäessään he tuntevat olevansa enemmän omia itsejään. Esimerkissä 8 vastaaja arvioi olevansa italian kielessä

natiivin eli ensikielisen tasolla. Käytännössä tämän voisi olettaa tarkoittavan yhtä vahvaa ilmaisukykyä kuin suomen kielellä, mutta vastaajan mukaan hän pystyy ilmaisemaan itseään paremmin suomeksi ja on enemmän oma itsensä puhuessaan suomea. Luonnollisesti tunne siitä, että on oma itsensä, on hyvin vahvasti kytköksissä identiteettiin. Kieli-identiteetin kannalta erityisen merkittävää on siis se, että kieltä puhuessaan kokee olevansa oma itsensä.

Tutkimistani kieli-identiteetin tekijöistä ensikielen merkitys on kaikkein selkeimmin aineistosta tulkittava aihe. Niin kuin tässä luvussa on tullut ilmi, enemmistö vastaajista pitää ensikieltään suuressa arvossa ja haluaa ylläpitää sen taitoa. Sen käytön kirjo vastaajien kesken on kuitenkin hyvin monipuolinen. Ensikielen merkitys ilmenee vastauksissa monin eri tavoin riippuen erityisesti siitä, kuinka paljon sitä käytetään eri yhteyksissä. Kaiken kaikkiaan voidaan kuitenkin sanoa, että vastaajat pitävät ensikieltään merkittävänä osana kieli-identiteettiään.

3.2 Toisen kielen merkitys

Tutkimuskyselyni oli suunnattu niille Italian suomalaisille, joiden ensikieli on suomi ja toinen kieli italia. Tämä oli kirjoitettu myös saateviestiin, mutta en kokenut tarpeelliseksi määrittellä käsitettä toinen kieli sen tarkemmin. Niin kuin teorialuvussa mainitsin, käsitteen käytössä ja määrittelyssä on paljon variaatiota. Tutkimuskyselyssäni ei esimerkiksi kysytty sitä, onko vastaaja oppinut italian kielen jo Suomessa asuessaan vai vasta Italiaan muutettuaan.

Vastausten perusteella suuren enemmistön voidaan kuitenkin sanoa käyttävän italiaa enemmän kuin suomea. Tämä oli toisaalta ennalta arvattavissa, sillä he asuvat italiankielisessä ympäristössä. Itse kaksikielisyyteen osana kieli-identiteettiä pureudun tarkemmin luvussa 3.4.

Vastauksissa ei tule yhtä selkeästi ilmi italian kielen merkitys vastaajille kuin suomen kielen merkitys. Tällä tarkoitan sitä, että vaikka osa vastaajista mainitsee italian itselleen tärkeämmäksi kieleksi, ei vastauksissa tule samalla tavalla esiin sen tunnemerkitys tai tärkeys osana identiteettiä kuin suomen. Tämä on mielestäni kiinnostavaa ottaen huomioon sen, että kaikki vastaajat käyttävät italiaa päivittäin.

11) Käytän italiaa opiskelussa sekä arkipäiväisissä tilanteissa kuten keskusteluissa ystävien kanssa. Käytän

italiaa päivittäin paljon enemmän kuin omaa äidinkieltäni.

12) Puhun italiaa päivittäin jo 40 vuoden ajan. Puhun ystävien, tuttavien ja naapurien kanssa sekä asioidessani kaupassa, virastoissa yms. Puhun osittain italiaa myös tyttärieni ja yhden lapsenlapsen kanssa. Tyttäreni ovat italo-finlandesi. Katson TV:tä ja luen aikakausi- ja sanomalehtiä ja netistä uutisia italiaksi. Luen n. 2-3 kirjaa vuodessa italiaksi.

13) Paikallinen kieli, joten aamusta iltaan asioidessa ja työpaikalla.

Poikkeuksetta kaikki 101 vastaajaa kertovat käyttävänsä italiaa joka päivä joko työssä, kotona tai kummassakin. Kysyttäessä vastaajien italian kielen taso 3 % vastasi osaavansa kieltä kohtalaisesti, 15 % hyvin ja 82 % erinomaisesti. Monivalintakysymykseen italian kielellä paikallisessa kieliyhteisössä pärjäämisestä 81 % vastasi pärjäävänsä erittäin hyvin. Kielitaidon ja sen käytön suhde on epäilemättä yksi merkittävä osa kieli-identiteettiä. Kun taitotaso vastaa käyttöastetta eli sitä, kuinka paljon kieltä päivittäin käyttää, on kielen käyttäminen mielekkäämpää ja itsevarmempaa. Tämä taas vaikuttaa epäilemättä siihen, kuinka suuren merkityksen käyttäjä antaa kyseiselle kielelle.

Jo edellisessä luvussa käsittelin kysymystä kielten mahdollisesta merkityserosta vastaajille. Tällöin kävi ilmi, että suuri enemmistö kokee suomen olevan heille merkityksellisempi kieli. Italian vastanneet mainitsivat usein kielen käytännöllisyyden ja käyttöasteen, minkä myötä kielestä on tullut merkityksellisempi.

14) Italian kielellä on nuorempi merkitys. Tunnen että ilmaisen itseäni paremmin italiaksi.

15) Italia on taalla minulle tunteiden kieli, siksi myös omien lasten kanssa puhun Italiaa.

16) Italia on selvästi tunne kieli. Unissa hyvät asiat tapahtuu italiaksi, ikävämmät suomeksi.

17) Italialla... Italiasta on tullut jo minulle se minun kotimaa. Mieheni ja poikani ovat Italialaisia.

Yllä olevien esimerkkien vastaajista kolme on asunut Italiassa hyvin pitkään: 40 vuotta, 20 vuotta ja 24 vuotta. Ehkä juuri ajan myötä italian kielestä on tullut heille merkityksellisempi: se on ikään kuin kiilannut ohi ensikielestä, jota ei ole yhtä aktiivisesti käyttänyt kymmeneen vuosiin. Mielenkiintoista voisikin olla teettää uudelleen tutkimus kieli-identiteetistä tämän tutkimuksen vastaajille esimerkiksi 20 vuoden kuluttua. Tällöin voisi selvittää, onko ajan kuluessa vastaajien suhtautuminen käyttämiinsä kieliin muuttunut ja onko italiasta esimerkiksi tullut merkittävämpi osa heidän kieli-identiteettiään. Huomattavin ero saattaisi

näkyä sellaisten vastaajien kohdalla, jotka ovat tällä hetkellä asuneet vasta 5-10 vuotta Italiassa.

Italian kielen merkitystä tarkastellessa esiin nousee siis ennen kaikkea kielen päivittäinen käyttö ja tarpeellisuus, eikä niinkään sen tunne merkitys tai tärkeys osana kieli-identiteettiä. Yleisesti vastaajien suhtautumista italiaa kohtaan voidaan sanoa melko neutraaliksi, vaikka yksittäisiä poikkeuksiaakin luonnollisesti esiintyy aineistossa. Enemmistö vaikuttaa pitävän kielen hyvää osaamista välttämättömyytenä, ja sen myötä se koetaan ehkä suomea useammin jopa tietynlaisena rasiitteena.

3.3 Kieliasenteet

Kuten teorialuvussa mainitsin, osana kieli-identiteettiä nähdään lähes aina kieliasenteet. Kielen merkitys ja kieliasenne ovat käsitteinä hyvin lähellä toisiaan, mutta käsittelen niitä tässä tutkimuksessa erikseen. Perustelen tämän ajatuksella, että vaikka tietyn kielen kokisi itselleen merkitykselliseksi, voi asennoituminen kieltä kohtaan kärsiä ympäristön vaikutuksesta tai päinvastoin. Esimerkiksi uuteen maahan muuttaessa omaan tärkeäksi koettuun ensikieleen voi alkaa suhtautua negatiivisesti ympäröivän kieliyhteisön vaihtuessa toiseen. Toisaalta muutos kieliyhteisössä voi saada suhtautumaan positiivisemmin omaan vähemmän merkityksellisenä koettuun ensikieleen.

18) Vain Suomen kielellä pystyn ilmaisemaan itseäni siten kuin haluan, se on osa minua, osa historiaani, aarre jota vaalin. Toisinaan innostun joistain sanoista kuten 'mielipide', joka kuvastaa niin hienosti merkitystään – jotain jota pidän mielessä tai 'maailma', maan ja ilman yhdistelmä.

19) En ehkä uskalla puhua suomea lapsilleni, jos paikalla on italialaisia. Tuntuisi epäkohteliaalta puhua ”salakieltä”.

20) Ensimmäisinä vuosina välttelin suomalaisia ja suomen puhumista mutta sen jälkeen olen pitänyt siitä tiukasti kiinni ja yritän panostaa omaan ja lasten kielitaitoon.

Esimerkin 18 vastaaja edustaa kiistatta positiivista kieliasennetta omaa ensikieltään kohtaan. Tämä käy ilmi myös hänen muista kyselyvastauksistaan. Kysyttäessä oman suhtautumisen muuttumista suomen kieltä kohtaan hän vastaa, että on Italiassa asuessaan alkanut arvostaa omaa kieltään enemmän. Esimerkissä 20 tulee ilmi kieliasenteen muutos.

Tarkasteltaessa vastauksissa esiintyvää negatiivissävyistä suhtautumista suomen kieltä kohtaan käy ilmi, että eniten vastustusta herättää suomen kielen muuttuminen, median käyttämä kieli ja erityisesti englannin ja suomen sekoittuminen eli *finenglish*. Nikanteen mukaan (2002: 30) ensikiellellä on niin vahva identiteettifunktio, että kielen oikeellisuus ja puhtaus koetaan elintärkeäksi säilyttää. Koska kieli luetaan niin merkittäväksi osaksi omaa itseä, sen muuttuminen koetaan uhkana identiteetille. Kieleen syntyy kuitenkin jatkuvasti uusia sanoja käyttäjiensä tarpeiden mukaan. Tyypillisimmät sananmuodostuskeinot suomen kielessä ovat johtaminen, yhdistäminen ja toisista kielistä lainaaminen. (Piippo, Vaattovaara, Voutilainen 2016: 65.) Noin viidesosa suomen yleiskielen sanastosta on peräisin muista kielistä. (Dufva 2002: 33).

- 21) Arvostan enemmän suomenkielisiä sanoja ja käsitteitä. Joskus huomaan tuhtuvani suomenkielisistä uudissanoista (englannista johdetuista) tai muotisanojen viljelystä erityisesti suomenkielisissä tiedotusvälineissä.
- 22) Suhtautuminen ei mielestäni ole muuttunut, mutta olen tietysti jäänyt kielen kehityksessä jälkeen, sillä nuorten käyttämä kieli ja uudet termit suomessa ovat minulle vieraita.
- 23) Se kuulostaa aika teennäiseltä ja jäykältä kun sitä kuuntelen ja uusia ilmaisuja en ymmärrä ollenkaan. Liikaa sanoja varastettu englannin kielestä.
- 24) On muuttunut, koska en aina ymmärrä uusia sanoja ja minua häiritsee sunnattomasti vierasperäiset sanat, joilla korvataan täysin päteviä suomenkielisiä sanoja.

Esimerkkien vastaajat ovat tunnistaneeet kielen muutoksen ilmiöitä, joita ei mahdollisesti ole esiintynyt vielä silloin, kun he ovat asuneet Suomessa. He saattavat käyttää päivittäin ensikieltään, mutta harvemmin esimerkiksi suomenkielisiä medioita. Tämän johdosta he ovat ainakin jossain määrin vieraantuneita muun muassa uudissanastosta. Median kielessä on tapahtunut selkeä muutos puhekielisempään suuntaan verrattain nopeasti viime vuosikymmenien aikana. Samaan aikaan on muuttunut myös erilaisten viestintäkanavien yhteiskunnallinen rooli entistä viihteellisempään suuntaan. (Piippo, Vaattovaara, Voutilainen 2016: 72-73.)

Esimerkin 22 vastaaja kokee jääneensä kielen kehityksessä jälkeen viitaten nuorten käyttämään kieleen ja uusiin termeihin suomen kielessä. Tällainen kokemus voi epäilemättä luoda tunnetta ulkopuolisuudesta omaan alkuperäiseen kieliyhteisöön. Vaikka italian kielessä tapahtuu jatkuvasti samankaltaista muutosta ja uudissanojen yleistymistä, eivät vastaajat välttämättä koe sitä yhtä häiritsevänä, sillä kyseessä ei ole heidän ensikielensä.

Vastauksista on haastava vetää yleistäviä johtopäätöksiä vastaajien kieliasteista italiaa kohtaan. Ne eivät tule yhtä selkeästi ilmi kuin suomen kielen kohdalla. Vain viisi vastaajaa ilmaisi halukkuutensa käyttää italiaa enemmän päivittäisessä kielenkäytössään sitä kysyttäessä. Tämä ei toisaalta kerro juurikaan vastaajien asenteesta italian kieltä kohtaan, vaan siitä, että he käyttävät sitä jo valtaosassa päivittäisistä kontakteistaan. Aineistoa analysoituani koen, että suuri enemmistö vastaajista suhtautuu italian kieleen melko neutraalisti. He ovat pääosin tottuneita italian kielen käyttäjiä ja hyväksyvät sen, että tullakseen ymmärretyksi erilaisissa tilanteissa heidän tulee puhua ja ymmärtää italiaa.

Kieliasteista puhuttaessa on syytä tarkastella hieman myös sitä, miten vastaajien elin- ja kieliympäristössä suhtaudutaan heidän ensikieleensä. Ympäristön asenteet voivat toisinaan horjuttaa uskoa oman kielen merkitykseen (Latomaa 2004: 31). Kysyttäessä vastaajien italiankielisten tuttavien ja ystävien suhtautumista suomen kieltä kohtaan vastausten kirjo on hyvin monipuolinen. Joukosta on kuitenkin selkeästi havaittavissa paljon toistuvat ilmaukset *outo*, *vaikea* ja *eksoottinen*. Näillä adjektiiveilla italiankieliset ovat siis kuvanneet suomen kieltä.

25) Itse en mainosta sitä kovasti. Outo kieli. Puhun sitä vain ollessani kahden tyttären kanssa. Kannustavat kuitenkin opettamaan sen lapsellekin.

26) Sulkeutuvat täysin jos sanon tai puhun suomea ja odottavat että aloitan taas puhumaan Italiaa.

27) Heille se on kuriositeetti, koska se eroaa niin suuresti muista kielistä. He suhtautuvat siihen myönteisesti, mutta koska se on niin selvästi indoeurooppalaisten kielten ulkopuolella, he eivät edes ajattele että sitä voisi oppia. Minä sanonkin heille, että suomi on kielenä vaikea ja täysin hyödytön, koska sen oppimiseen menee valtavasti aikaa ja sen käyttömahdollisuudet ovat olemattomat ellei henkilö mene asumaan Suomeen.

28) He ovat kiinnostuneita suomen kielestä, koska se on italiaan verrattuna niin erilainen.

Vastauksista on selkeästi tulkittavissa, että suuri osa vastaajien italialaisista ystäväistä ja tuttavista suhtautuu suomen kieleen uteliaisuudella ja mielenkiinnolla. Moni vastaaja esimerkiksi mainitsee ystäviensä haluavan usein tietää erilaisia sanoja suomeksi. Nämä ovat varmasti tärkeitä tekijöitä myönteisen kieliasteen säilyttämisessä omaa ensikieltä kohtaan. Suuri osa vastaajista huomauttaa kuitenkin italialaisten pitävän suomea erittäin vaikeana kielenä oppia. Se taas mahdollisesti vaikuttaa vastaajien italiankielisten perheenjäsenten motivaatioon oppia suomea. Osa vastaajista kertookin, etteivät heidän italialaiset puolisonsa osaa suomea muutamaa sanaa enempää.

On huomioitava se seikka, että ulkopuolisten suhtautuminen vieraaseen kieleen voi riippua myös kieltä ensikielenä puhuvan asenteesta. Kysyttäessä sitä, miten vastaajat pyydettyä kuvailevat suomen kieltä, toistuu valtaosassa vastauksia sana *vaikea*. Näin ollen ei-suomenkielisen asenne kielen oppimista kohtaan voi jo lähtökohtaisesti olla huono. Vastaajat kuvaavat suomea myös *erilaiseksi* ja *monimutkaiseksi*.

Osa vastaajista mainitsee välttelevänsä suomen puhumista italialaisten seurassa, kuten esimerkissä 25. Vastauksesta on tulkittavissa jopa tietynlaista häpeää suomen kielestä, mikä on mahdollisesti peräisin ympäristön asenteista. Jos ensikielelleen ei koe saavansa ympäröivän kieliyhteisön hyväksyntää, voi se varmasti saada vähätteleämään kielen merkitystä. Vastaja myös kuvaa suomea oudoksi kieleksi, mutta ei tarkenna, onko kyseessä hänen henkilökohtainen mielipiteensä vai italiankielisten antama arvio.

Kieliasenteet ovat hyvin olennainen osa kieli-identiteettiä, koska ne kertovat siitä, miten suhtaudumme käyttämiimme ja ympärillämme käytettäviin kieliin. Alttius ympäristön vaikutukselle on toki yksilöllistä. Aineistosta on tulkittavissa kahtiajako siinä, onko vastaajan suhtautuminen suomen kieltä kohtaan muuttunut Italiassa asuessa. Noin puolet vastaajista kertoo suhtautumisensa jollakin tavoin muuttuneen ja puolet sen pysyneen ennallaan. Italiankielisten asenteet suomen kieltä kohtaan ovat yleisesti ottaen melko neutraaleja ja hyväksyviä, vaikka kieltä pidetäänkin vaikeana ja erikoisena.

3.4 Kaksikielisyys osana kieli-identiteettiä

Neljäs tarkastelemani osa-alue kieli-identiteetin rakentajana on kaksikielisyys. Minua kiinnostaa erityisesti se, kuinka suuren merkityksen vastaajat antavat mahdolliselle kaksikielisyydelleen osana kieli-identiteettiään. Kiinnitän huomiota myös siihen, millaisessa suhteessa vastaajat kieliä käyttävät.

Kaikki vastaajat kertovat käyttävänsä italiaa jokapäiväisessä elämässään toisena kielenään. Kuitenkin kysyttäessä, kokevatko vastaajat itsensä kaksikielisiksi, 12 vastaajaa valitsi kielteisen vastauksen. 89 vastasi kokevansa itsensä kaksikieliseksi. Niin kuin on aiemmin todettu, kaksikielisyydelle ei ole yhtä tarkkaa määritelmää, vaan se on tulkittavissa hyvin subjektiivisesti. Vastaajien määritelmät kaksikielisyydelle saattavat siis poiketa toisistaan hyvinkin paljon.

29) Kaksikielisyys on osa identiteettiä ja tekee minusta sen mikä olen.

30) Kieli on osa identiteettiäni, vaikka olen tottunut kommunikoimaan muilla kielillä, ei vain italiaksi.

-- Niin kuin jo sanoin olen Rooman suomalainen, jonka identiteetti koostuu paloista. Minulle se merkitsee rikkautta. Kielet eivät enää riitele keskenään vaan ne ovat osa identiteettiäni.

On erityisen kiinnostavaa tarkastella niitä vastaajia, jotka eivät koe itseään kaksikieliseksi. Heistä puolet on asunut Italiassa yli 20 vuotta. Kaikki 12 vastaajaa kertovat käyttävänsä italiaa lähes koko ajan, päivittäisen asioinnin lisäksi kotona, työssä tai kummassakin. Kuitenkin myös suomen kielen käyttö on heille päivittäistä. 75 % heistä vastaa osaavansa italiaa erinomaisesti, loput 25 % hyvin. Aineistosta ei siis suoraan käy ilmi mitään erottavaa tekijää, minkä johdosta he eivät pidä itseään kaksikielisinä.

Tutkimusaineiston perusteella voidaan todeta, että suuri osa vastaajista arvostaa kaksikielisyyttä: siitä ollaan ylpeitä ja sitä pidetään vahvuutena. Moni vastaaja esimerkiksi mainitsee kielten vaikuttavan rikastuttavalla tavalla persoonaansa. Italialla ja suomella on omat käyttökonskstsinsa, ja suuri osa vastaajista kertoo olemuksensa ja käytöksensä muuttuvan sen mukaan, kumpaa kieltä he käyttävät.

31) Kielet ovat rikastuttaneet ja avartaneet maailmankuvaani ja identiteettiäni niin paljon että voin olla siitä vain kiitollinen. Voin nauraa myös kielivitselle itseni kun joitain eivät muut ymmärrä. Toisaalta voin olla ymmärtäväisempi toisia kohtaan kun tajuan miten väärinkäsitykset voivat syntyä pelkästään eri kielten pohjalta.

32) Kielien hyvä osaaminen on suuri rikkaus, kanssaihminen ymmärtäminen heidän näkökulmasta, samalla oman identiteetin avartaminen.

Teorialuvussa mainitsemani additiivinen kaksikielisyys koskee erityisesti lapsia, mutta heitä kyselyyni vastanneissa ei ole. Tiedossa ei myöskään ole sitä, kuinka monella vastaajalla on lapsia ja mitä kieliä nämä lapset puhuvat. Aineistosta on kuitenkin selkeästi havaittavissa perheellisten vastaajien halukkuus säilyttää lastensa jo olemassa oleva ensikielentaito tai mikäli lapset ovat syntyneet Italiassa, opettaa heille suomen kieli italian rinnalla. Lapsille siirtyvä kielitaito voi olla elintärkeää ajatellen omaan ensikieleen säilyvää yhteyttä.

33) Kyllä, olen suomalainen ja suomen kieli on osa identiteettiäni. Koen suomen kielen tärkeäksi osaksi juuriani ja haluan jakaa tämän osan lasteni kanssa.

34) Siinä mielessä kyllä että lasten syntymän jälkeen siitä on tullut entistä tärkeämpi ja yritän altistaa lapsia suomen kielelle niin paljon kun pystyn.

Kaksikielisyydestä puhuttaessa on syytä lyhyesti huomioida myös mahdollinen monikielisyys. Muutama vastaaja mainitsee käyttävänsä päivittäin myös muita kieliä, kuten esimerkiksi englantia työkielenään. Jopa noin viidesosa, 18 vastaajaa, kertoo samassa taloudessa asuvan yhden tai useamman perheenjäsenen käyttävän kielenään englantia. Lukuun on kuitenkin suhtauduttava varauksella, sillä tiedossa ei ole, onko englanti näiden henkilöiden ensikieli vai esimerkiksi työkieli. Kaksikielisyyden tavoin monikielisyyden määritelmä on melko hajanainen ja käytännössä jokaisen itse määriteltävissä.

Kieli, jolla ajattelemme, on luonnollisesti suurimmalle osalle yksikielisistä oma ensikieli. Kaksi- ja monikielisten kohdalla siinä on kuitenkin huomattavasti enemmän variaatioita. Valtaosa vastaajista sanoo ajattelukielensä riippuvan täysin tilanteesta eli siitä, mitä kieltä on juuri käyttänyt tai mitä ympärillä olevat käyttävät. Vastauksissa toistuu hyvin paljon myös kielten sekoittuminen, eli ajattelu saattaa tapahtua samanaikaisesti sekä italiaksi että suomeksi. Osa vastaajista mainitsee myös englanniksi ajattelun. Tämä on yhteydessä erityisesti siihen, että vastaaja käyttää englantia opiskelussa tai työssä.

Myös omaan henkilökohtaiseen kokemukseeni perustuen uskon, että useammalla kielellä ajattelu voi luoda tietynlaisen integroitumisen tunteen, vaikkei kokisikaan itseään kaksikieliseksi. Mahdollisesti myös kyselyyn vastanneiden kieli-identiteetti on saattanut alkaa muovautua viimeistään siinä vaiheessa, kun on huomannut ajattelevansa esimerkiksi italian kielellä.

Kaksikielisyys kieli-identiteetin rakentajana ei nouse aineistossa niin suureen rooliin, kuin olin itse odottanut. On selvää, että vastaajat pitävät sitä suurella arvolla ja ovat ylpeitä kahden kielen hallitsemisesta. Kaksikielisyyden rooli ei kuitenkaan erityisellä tavalla korostu vastauksissa. Tämä voi selittyä monella tavoin. Kaksikielisyydestä on saattanut muodostua tietynlainen itsestäänselvyys, jonka olemassaolo on ajoittain tiedostamatonta. Toisaalta taas osa vastaajista ei koe olevansa kaksikielisiä, joten se luonnollisesti ei esiinny osana heidän kieli-identiteettiään.

3.5 Kieliyhteisöön kuuluminen

Viimeisenä aiheena nostan aineistosta esiin identifioitumisen osaksi kieliyhteisöä. Tämä on kytköksissä kansalliseen identiteettiin, jota käsittelin teorialuvussa. Tarkastelen siis sitä, millaista yhteenkuuluvuuden tunnetta vastaajat kokevat muita suomenkielisiä ja suomalaisia kohtaan. Pyrin myös selvittämään, kokevatko he tärkeäksi kuulumisen suomenkieliseen kieliyhteisöön. Vastaajien identifioituminen osaksi suomenkielistä kieliyhteisöä tulee esille erityisesti heidän vastauksissaan kyselyn viimeiseen kysymykseen siitä, miten he kuvailevat kielen roolia osana persoonallista identiteettiään.

35) Tunnen yhteenkuuluvuutta muiden suomenkielisten kanssa pelkästään jo sen takia että puhutaan samaa kieltä äidinkielenä. Sen huomaa myös lentomatkoilla: kun lennän Finnairilla tunnen olevani ”omieni joukossa” jo heti koneeseen astuessa kun henkilökunta puhuu samaa kieltä. Muuten mun identiteetti on vähän hajonnut enkä tunne olevani kunnolla suomalainen enää, mutta toisaalta en myöskään italialainen. Siinä mielessä kielellä on vahva rooli.

36) Italian kieli vastaa äkkipikaista, temperamentista luonnettani. Suomen kieli tuo turvallisuuden tunnetta joka johtuu siitä että side kotimaahan on vahva. Sinne voi aina palata tämän maailman mullistuessa. Siellä on koti, kieltä ei saa unohtaa.

Useissa vastauksissa tulee esiin vastaajan kokemus identiteettinsä tietynlaisesta hajautuneisuudesta. Esimerkin 35 vastaaja kertoo, ettei tunne olevansa täysin suomalainen, mutta ei myöskään italialainen. Tällaisessa tilanteessa ainakin jonkinasteinen samastuminen omaan kansalliseen kulttuuriin luo epäilemättä tiettyä perustaa identiteetille. Suomenkieliseen yhteisöön kuuluminen tuli esiin myös lukuisissa vastauksissa kysyttäessä kielten merkityksestä. Moni vastaaja perusteli suomen kielen merkityksellisyyttä juuri yhteenkuuluvuuden tunteella ja Suomen kansalaisuudella.

37) Suomenkielellä koska se on lopultakin äidinkieli ja on kiva päästä käyttämään. Just puhuttiin mun suomalaisen kaverinkin kanssa kuinka on kiva puhua normaalisti suomea keskenämme vaikka asutaan Italiassa. Oma suomalainen kupla ja muut ei ymmärrä mitä puhutaan. Suomenkielessä on myös se hyvä puoli että voi keksiä uusia sanoja lennossa ja tulee silti ymmärretyksi.

38) Suomenkieli on äidinkieli ja siksi tärkeä suomalaisuuden ja yhteyden Suomeen säilymisen vuoksi.

39) Tärkeä, saa tuntea suomalaiseksi eikä ulkopuoliseksi silloin kun olen Suomessa. Toisaalta taas italiankieli saa tuntea paikalliseksi silloin kun olen Italiassa.

40) Italia on vahvempi, suomessa enemmän tunnetta mukana. Koen olevani erilainen, sekä Italiassa että

Suomessa, mutta kummassakin viihdyn.

Noin 40 % vastaajista kertoo, ettei osallistu mihinkään Italian suomalaisille järjestettäviin tapahtumiin, harrastuksiin tai aktiviteetteihin Italiassa. Noin 60 % osallistuu näistä ainakin joihinkin, joko säännöllisesti tai muutaman kerran vuodessa. Moni vastaaja tosin mainitsee vuonna 2020 alkaneen koronapandemian vaikuttaneen merkittävästi tapahtumien järjestämiseen, niin kuin myös vastaajien matkustamiseen Suomen ja Italian välillä. Erilaiset tapahtumat sekä Suomessa vieraileminen saattavat olla monelle vastaajalle ainoita tilaisuuksia tavata muita suomalaisia ja käyttää ensikieltään kasvokkain tapahtuvassa vuorovaikutuksessa. Kokonaan oman tutkimuksensa saisi siitä, miten juuri koronapandemian aiheuttama eristäytyminen on vaikuttanut ulkosuomalaisten elämään ja kieli-identiteettiin.

Suomen kielen kieliyhteisöön kuulumisen vaikuttaa siis olevan enemmistölle vastaajista ainakin jossain määrin tärkeää. He kuvaavat identiteettiään vahvasti suomalaiseksi, vaikka olisivat asuneet valtaosan elämästään Italiassa. Osa vastaajista kokee identifioituvansa enemmän italialaiseksi eikä näin ollen koe yhteenkuuluvuutta suomalaisiin. He arvottavat italiankieliseen kieliyhteisöön kuulumisen erittäin tärkeäksi. Aineistosta tulee myös ilmi tietynlaista identiteetin kahtiajakoa, missä vastaaja ei koe täysin identifioituvansa kumpaankaan maahan tai kieliyhteisöön.

4 Yhteenveto ja päätelmät

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut Italiassa asuvien suomalaisten kieli-identiteettiä. Olen pyrkinyt selvittämään, millaisena kokonaisuutena Italian suomalaiset itse kokevat kieli-identiteettinsä, miten he arvottavat käyttämiään kieliä ja millainen rooli mahdollisella kaksikielisyydellä on heidän päivittäisessä elämässään. Olen tarkastellut myös sitä, miten he identifioituvat eri kieliyhteisöihin.

Kieli-identiteetti perustuu yksilön omaan kokemukseen siitä, mitä kieli hänelle merkitsee, kuinka suuri osa hänen persoonallisuuttaan se on ja millaisia asenteita hänellä on sitä kohtaan. Siksi tutkimustuloksista ei voi vetää johtopäätöstä yhdestä, tietynlaisesta kieli-identiteetistä, jota kaikki vastaajat edustaisivat. Aineiston perusteella voidaan kuitenkin todeta, että valtaosa vastaajista ajattelee kieli-identiteetistään verrattain hyvin yhtenäisellä tavalla. Suuressa osassa kyselyvastauksia toistuvat samat huomiot ja näkemykset, joiden pohjalta voidaan tehdä karkea yleistys vastaajien kielellisestä identiteetistä.

Suomen kielen ja yleisesti ensikielen merkitys tulee vastauksissa hyvin selkeästi esiin. Ensikieltä arvostetaan ja siihen liitetään paljon tunne merkityksiä. Vastaajista moni pitää suomea tunnekielenään ja kertoo ilmaisevansa itseään paremmin suomeksi. Vastauksissa korostuu se, että ilmaisun ja kerronnan koetaan olevan rikkaampaa omalla ensikielellä. Yksi kiintoisa seikka on se, kuinka paljon suomen kielen merkityksessä vedotaan ensikielen asemaan ja kotimaahan Suomeen. Mielenkiintoista olisikin tutkia lisää sitä, miten tietynlainen sosiaalinen paine ja opitut normit vaikuttavat kieliasenteisiimme ja siihen, miten tärkeänä pidämme juuri omaa ensikieltämme.

Suuri osa vastaajista kertoo arvostuksensa ensikieltään kohtaan kasvaneen ulkomaille muuton myötä. Ennen ulkосуomalaisena elämistä ensikieltä on saatettu pitää itsestänselvyytenä, eikä sen merkitykseen ole juuri kiinnitetty huomiota. Vieraassa kieliympäristössä eläessä oman kielen tärkeys on korostunut. Osa vastaajista myös kertoo, että on vasta ulkomailta asuessaan ensimmäistä kertaa alkanut pohtia omaa kielellistä identiteettiään. Aineistosta on myös havaittavissa sellaisia vastaajia, jotka tiedostavat kieli-identiteettinsä selkeämmin kuin muut ja ovat kiinnittäneet huomiota sen muutoksiin. Osa vastaajista taas ei vaikuta kiinnittäneen huomiota kieli-identiteettiinsä aiemmin kuin nyt tutkimuskyselyyn vastattuaan.

Yleistäen vastauksista voidaan todeta, ettei vastaajien toista kieltä italiaa vielä koeta yhtä vahvasti osaksi identiteettiä kuin suomea. Tässäkin on tietenkin poikkeuksia. Osa vastaajista

on asunut suuremman osan elämästään Italiassa kuin Suomessa, ja kokee italian enemmän omaksi kielekseen. Valtaosa vastaajista selkeästi arvostaa italian kielen taitoaan ja pitää sitä suurena rikkautena. Niin kuin analyysissä käy ilmi, italian kielen merkitys ei kuitenkaan saa vastauksissa yhtä suurta painoarvoa kuin suomen. On selkeää, että monen vastaajan kohdalla italiasta on tullut enemmän itsestäänselvyys ja suomen kielellä taas on enemmän tunnearvoa.

Kielten merkitykseen kytköksissä olevat kieliasteet ilmenevät vastauksissa monin tavoin. Selkeimmin esiin nousevia aiheita ovat kielen muutos, eri kielten sekoittuminen ja nuorison käyttämä kieli. Verrattain moni vastaaja mainitsee näiden ilmiöiden vaikuttaneen negatiivisella tavalla kieliasteeseensa suomea kohtaan. Italiaa kohtaan kieliasteet vaikuttavat pääosin melko neutraaleilta. Vastaajien mukaan italiankielisten asteet suomea kohtaan ovat yleisesti positiivisia ja hyväksyviä, mutta kieltä pidetään usein hyvin vaikeana ja erikoisena. Vastauksissa on nähtävissä kieliasteiden vuorovaikutteisuus eli se, miten eri yhteisöjen asteet vaikuttavat omaan asennoitumiseen. On myös ilmiselvää, että moni vastaaja kokee kieliasteidensa muuttuneen paljonkin Italiassa asuessaan.

Kaksikielisyys koetaan sekä rikkautena että rasitteena. Vastauksissa tulee esiin tietynlainen ristiriita kaksikielisyteen liittyen: osa vastaajista ei esimerkiksi identifioitu kunnolla kummankaan kielen käyttäjäksi, toisaalta osa ei myöskään koe itseään kaksikieliseksi. Yksi kiinnostavimmista kysymyksistä itselleni on nimenomaan se, miten ulkosuomalaiset suhtautuvat kaksikielisyteensä. Oma ennako-oletukseni oli, että se koetaan voimavarana ja vahvuutena, joka tietyllä tavalla erottaa muista. Tämä ei kuitenkaan tule aineistossa ilmi niin paljon, kuin olin odottanut.

Vaikka 88 % vastaajista kertoo kokevansa itsensä kaksikieliseksi, vaikuttaa valtaosa heistä ainakin vastausten perusteella identifioituvan enemmän suomenkielisiksi kuin kaksikieliseksi. Kaksikielisyys nähdään tietynlaisena välttämättömyytenä ja edellytyksenä Italiassa asumiselle. On mielenkiintoista pohtia, olisiko kaksikielisyden merkitys suurempi, jos se olisi vastaajille synnynäistä. Nyt ainakin aineiston perusteella kaikki vastaajat ovat omaksuneet italian kielen vasta myöhemmässä elämässään, mahdollisesti vasta muutettuaan Italiaan.

Yksi mielenkiintoinen pohdinnan aihe on myös se, vaikuttaako tutkijan syntyperä kyselyvastauksiin. Jos tutkimuksen olisi tehnyt italialainen opiskelija italian kielellä, olisivat vastaukset varmasti jossain määrin erilaisia kuin nyt. Tässä olennainen seikka on vastaajien italian kielen taitotasoa ja se, millä kielellä heille on luonnollisinta ilmaista mielipiteitään.

Mahdollista on myös se, että tutkijan italialaisuus olisi ohjannut vastaajia vastaamaan tietyllä tavalla.

Vastaajien kokemus suomalaisuudesta ja suomenkieliseen kieliyhteisöön kuulumisesta vastasi melko hyvin odotuksiani. Joukossa on sellaisia vastaajia, jotka eivät enää koe itseään suomalaiseksi, vaan identifioituvat vahvasti italialaiseksi. Kuitenkin enemmistö pitää itseään edelleen suomalaisena ja haluaa kuulua suomenkieliseen kieliyhteisöön. Moni uskoo pysyvänsä aina suomalaisena asuinmaasta riippumatta.

Tämän tutkimuksen tekeminen on osoittanut, että ulkosuomalaiset kohtaavat kieliympäristössään paljon sellaisia tilanteita ja kysymyksiä, joita muut suomalaiset eivät välttämättä tule koskaan ajatelleeksi. Tämä on tietenkin luonnollista ja moni ulkomaille muuttava varmasti tiedostaa tämän etukäteen. On kuitenkin selvää, että ulkosuomalaisia koskeva tutkimus on tarpeellista ja tärkeää.

Huomioon on otettava se, että tutkimuskyselyyni vastanneiden määrä, 101 vastaajaa, on vain noin 6 % Italiassa vakituisesti asuvista suomalaisista. Erityisen kiinnostavaa olisikin nähdä, millaisia tutkimustuloksia suuremmalla vastaajamäärällä saataisiin. Tällöin aineiston käsittelyyn ja analysointiin kuluisi huomattavasti enemmän aikaa. Esimerkiksi Sanna Iskaniuksen väitöskirja venäjänkielisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kieli-identiteetistä on todella laaja ja yksityiskohtainen tutkimus, joka on inspiroinut itseänikin tämän tutkielman teossa.

Olen pääosin tyytyväinen tutkimuskyselyni rakenteeseen ja sisältöön. Aineistoa analysoidessani kuitenkin pohdin, että olisi voinut olla hyödyllistä kysyä myös vastaajien integroitumisen kannalta olennaisia asioita, kuten ammattia ja Italiaan muuton syytä. Nämä olisivat varmasti antaneet lisää perspektiiviä tutkimukseen. Myös perheellisiä vastaajia koskevia kysymyksiä heidän lastensa kielitaitoon liittyen olisi ollut mielenkiintoista kysyä. Kyseinen aihe on kuitenkin niin laaja, että siitä saisi kokonaan oman tutkimuksensa. Kyselyssä olisi voinut olla myös enemmän kieli-identiteettiä tarkentavia kysymyksiä, mutta laajempi kysely olisi saattanut rajata vastaajamäärää vähäisemmäksi. Nyt saamaani 101 vastauksen määrään olin todella tyytyväinen, sillä se oli paljon suurempi, mitä odotin. Koin saaneeni monipuolisen ja laadukkaan otannan vastauksia tutkimukseeni.

Tämän itsellenikin ennestään melko vieraan aiheen tutkiminen on ollut erittäin mielenkiintoista ja monipuolista. Aihe tarjoaa loputtomasti näkökulmia ja tarkasteltavia osa-

alueita ja haastavaa onkin ollut jäsentää niitä loogisesti. Yleistävien johtopäätösten tekeminen on ollut haaste kyselyvastausten yksilöllisyyden takia. Jokaisen kieli-identiteetti on täysin ainutlaatuinen ja vaikka se rakentuisi samoista tekijöistä, niiden keskinäinen suhde voi olla hyvin erilainen. Tutkimustulokset eivät yksiselitteisesti koske kaikkia vastaajia, mutta tämä on toisaalta yksi laadullisen tutkimuksen ominaisuus.

Johdannossa esittämäni hypoteesi oli, että Italiassa asuvien suomalaisten kieli-identiteetti rakentuu suomen ja italian kielten yhteisvaikutuksesta niin, että suomalainen syntyperä väistämättä määrittelee sitä jonkinlaiseen suuntaan. Uskoin myös kaksikielisuuden näyttäytyvän merkittävässä roolissa vastaajien kieli-identiteetissä. Tutkimustulosten voidaan sanoa pitkälti vastaavan hypoteesiani, mutta analyysi toi muuttujiakin. Erityisesti kaksikielisuuden rooli vastaajien kieli-identiteetissä osoittautui odotettua pienemmäksi, niin kuin aiemmin tässä luvussa totesin. Yksilöllisistä poikkeuksista huolimatta tutkimustulokset kuitenkin pääosin tukevat hypoteesiani.

Aiemmat tutkimustulokset kieli-identiteetistä loivat perustaa oman tutkimukseni hypoteesille. Tässä luvussa esittelemäni tulokset vastaavat pääosin niitä oletuksia, joita tein kieli-identiteetin ulottuvuuksista aiemman tutkimuksen perusteella. Näissä kyselytutkimuksissa, omani mukaan lukien, yhteistä on erityisesti vastaajien vahva identifioituminen omaan ensikielensä ja sen puhujaksi. On selkeästi havaittavissa, että kahden kielen käyttäjät pitävät omaa ensikieltään tärkeänä osana sekä persoonallista että kielellistä identiteettiään.

Tässä päätelmäluvussa olen käsitellyt kaikkia tarkastelemiani kieli-identiteetin osa-alueita kokoavasti. Yleistämättä liikaa voidaan kuvata tyypillistä profiilia Italian suomalaisen kieli-identiteetistä. Siinä suomen kielellä on suuri merkitys erityisesti ensikielistatuksen ja kotimaan myötä. Italian kielen rooli on neutraalimpi, ja se nähdään ennen kaikkea käyttökielen roolissa. Kaksikielisyys ei saa merkittävää painoarvoa, vaikka kahden kielen käyttö on jokapäiväistä. Suomenkieliseen kieliyhteisöön kuuluminen koetaan tärkeäksi ja sitä vaalitaan säilyttämällä yhteys suomalaisuuteen asuinmaasta riippumatta.

Lähteet

- Baker, Colin 1997. *Foundations of bilingual education and bilingualism*. 2. painos. Multilingual matters, Clevedon.
- Edwards, John 2009. *Language and Identity: An introduction*. Cambridge University Press.
- Eskola, Jari – Suoranta, Juha 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino, Tampere.
- Finlandesi in Italia. [Verkkójulkaisu. Viitattu 03.01.2022] Saatavilla: https://www.tuttitalia.it/statistiche/cittadini-stranieri/finlandia/?fbclid=IwAR22dlwsKWujOA_s4mGknZzBxLF1icWIwd7GaiyC4BO4HtOZfoXIbujyfy0
- Grünthal, Riho 2009. Kieliyhteisön rapautuminen ja kielellisen identiteetin muutos: 2000-luvun ersämordvalaiset ja vepsäläiset. – *Kielissä kulttuurien ääni*, s. 265-289. Toim. Anna Idström ja Sachiko Sosa. SKS, Helsinki.
- Hall, Stuart 1999. *Identiteetti*. Suom. ja toim. Mikko Lehtonen ja Juha Herkman. Vastapaino, Tampere.
- Häkkinen, Kaisa 1995. *Kielitieteen perusteet*. Toinen painos. SKS, Helsinki.
- Iskanus, Sanna 2006. *Venäjänkielisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kieli-identiteetti*. Jyväskylän University Printing House, Jyväskylä.
- Isola, Maija 2020. ”Suomen kieli on kaikkein keskeisintä minua.” *Wienissä asuvien suomalaisten kieli-identiteetti*. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto.
- Kotimaana suomen kieli. Näkökulmia suomen kielen säilymiseen ja kehittymiseen ulkomailla*. Toim. Maila Eichhorn ja Anne Helttunen. 2.painos. Äidinkielen opettajain liitto, Helsinki 2004.
- Mantila, Harri 2004. Äidinkieli, kansalliskieli ja lingua franca. – *Kotimaana suomen kieli. Näkökulmia suomen kielen säilymiseen ja kehittymiseen ulkomailla*, s. 9-13.
- Mantila, Harri 2005. Suomi kansalliskielenä. – *Monikielinen Eurooppa. Kielipolitiikkaa ja käytäntöä*, s. 300-313. Toim. Marjut Johansson ja Riitta Pyykkö. Gaudeamus, Helsinki 2005.

Siitonen, Kirsti 2004. Älä menetä kerran oppimaasi. – *Kotimaana suomen kieli. Näkökulmia suomen kielen säilymiseen ja kehittymiseen ulkomailla*, s. 15-24.

Kurikka, Mari 2013. *Juuret ja hedelmät. Unkarinsuomalaisten kielellisestä ja kansallisesta identiteetistä*. Pro gradu -tutkielma, Oulun yliopisto.

Latomaa, Sirkku 2004. Rikkaaksi kahden kielen avulla. – *Kotimaana suomen kieli. Näkökulmia suomen kielen säilymiseen ja kehittymiseen ulkomailla*, s. 25-34.

Moniääninen Suomi. Kieli, kulttuuri ja identiteetti. Toim. Hannele Dufva, Sirkka Laihiala-Kankainen ja Sari Pietikäinen. Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylä 2002.

Dufva, Hannele 2002. Dialogia suomalaisuudesta. – *Moniääninen Suomi. Kieli, kulttuuri ja identiteetti*, s. 21-38.

Iskanus, Sanna 2002. Kahden kielen ja kulttuurin labyrintissa – venäjänkielisten maahanmuuttajanuorten kieli-identiteetti. – *Moniääninen Suomi. Kieli, kulttuuri ja identiteetti*, s. 200-218.

Martin, Maisa 2002. Suomen kielen oppijasta sen käyttäjäksi. – *Moniääninen Suomi. Kieli, kulttuuri ja identiteetti*, s. 39-53.

Nikanne, Urpo 2002. Äidinkielen merkitys ihmiselle. – *Äidinkielen merkitykset*, s. 16-34. Toim. Ilona Herlin, Jyrki Kalliokoski, Lari Kotilainen ja Tiina Onikki-Rantajääskö. SKS, Helsinki.

Nuolijärvi, Pirkko 1986. *Kieliyhteisön vaihto ja muuttajan identiteetti*. SKS, Helsinki.

— 2000. Sosiolingvistiikka kielentutkimuksen kentässä. – *Kieli, diskurssi ja yhteisö*, s.13-37. Toim. Kari Sajavaara ja Arja Piirainen-Marsh. Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylä.

Piippo, Irina – Vaattovaara, Johanna – Voutilainen, Eero 2016. *Kielen taju. Vuorovaikutus, asenteet ja ideologiat*. Art House, Helsinki.

Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatusta yhteisöllisyyden ymmärtämiseen. Toim. Kalle Virtapohja. Atena, Jyväskylä 1997.

Kaunismaa, Pekka 1997. Mitä on kollektiivinen identiteetti? – *Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatusta yhteisöllisyyden ymmärtämiseen*, s. 37-54.

Lehtonen, Jaakko 1997. Kansallinen identiteetti ja yhteisöidentiteetti – käsitteitä ja käsityksiä. – *Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatusta yhteisöllisyyden ymmärtämiseen*, s. 21-36.

Sajavaara, Kari 1999. Toisen kielen oppiminen. – *Kielenoppimisen kysymyksiä*, s. 73-102.

Toim. Kari Sajavaara ja Arja Piirainen-Marsh. Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylä.

Sisäministeriö. Ulkосуomalaiset. [Verkköjulkaisu. Viitattu 03.01.2022] Saatavilla:

<https://intermin.fi/maahanmuutto/ulkosuomalaiset>

Tieteen termipankki 12.01.2022: Kielitiede: toinen kieli. (Tarkka osoite:

[https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:toinen kieli.](https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:toinen_kieli.))

Tieteen termipankki 18.01.2022: Ihmistieteet:identiteetti. (Tarkka osoite:

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Ihmistieteet:identiteetti.>)

Tieteen termipankki 20.01.2022: Kielitiede:kieliasenne. (Tarkka osoite:

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:kieliasenne.>)

Liite 1. Tutkimuskysely

1. Annan kyselyn laatijalle luvan käyttää vastauksiani pro gradu -tutkielmassa.

Kyllä

Ei

2. Ikä

3. Sukupuoli

Nainen

Mies

Muu

En halua sanoa

4. Kuinka kauan olet asunut Italiassa?

5. Kuinka hyvin osaat italiaa?

Kohtalaisesti

Hyvin

Erinomaisesti

6. Kuvaile italian kielen käyttöäsi. Missä tilanteissa ja kuinka paljon käytät italian kieltä?

7. Kuvaile suomen kielen käyttöäsi. Missä tilanteissa ja kuinka paljon käytät suomen kieltä?

8. Koetko, että toisella käyttämästäsi kielistä (suomi tai italia) on suurempi merkitys sinulle? Miksi?

9. Jos samassa taloudessa kanssasi asuu perheenjäseniäsi, mitä kieliä he käyttävät? (Voit valita useamman)

- Italiaa
- Suomea
- Englantia
- Jotakin muuta kieltä

10. Miten koet pärjääväsi italian kielellä paikallisessa kieliyhteisössä?

- Huonosti
- Kohtalaisesti
- Tyydyttävästi
- Hyvin
- Erittäin hyvin

11. Koetko itsesi kaksikieliseksi?

- Kyllä
- En

12. Millä kielellä ajattelet?

13. Miten paikalliset ystäväsi ja tuttavasi suhtautuvat suomen kieleen?

14. Jos ei-suomenkielinen pyytää sinua kuvailemaan suomen kieltä, miten kuvailet sitä?

15. Onko oma suhtautumisesi suomen kieleen muuttunut asuessasi Italiassa? Miten?

16. Haluaisitko käyttää suomen kieltä enemmän?

17. Haluaisitko käyttää italian kieltä enemmän?

18. Osallistutko suomalaisille järjestettäviin tapahtumiin, harrastuksiin tai muihin aktiviteetteihin Italiassa? Kuinka usein?

19. Kuinka usein käyt Suomessa?

20. Miten kuvailisit kielen roolia osana persoonallista identiteettiäsi?